Ժ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4842 — 12/25 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1902 — ՇԱԲԱԹ — 15 ՇԵՎՎԱԼ 1319 — Ժ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 4842

درعلیه‌ده غلطه‌ده (آره‌وك) غزته‌سی اداره‌خانه‌سی

ՊՈԼԻՍ Ղալաթիա, Նորատունկեան Խան

Adresse télégraphique
à la Direction du Journal "AREVELK,,
Galata, CONSTANTINOPLE.

Դամակ կամ որեւէ գրութիւն պէտք է ուղղել
ԱՐԵՒԵԼՔ ԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Ազգային, Գրական եւ Քաղաքական

20 ՓՈՒՆԴ ԱՐԺԷՔ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան եւ գարնանային համար ամբիկան	140	գրք
» » » » ՀԻՆգամեայ	70	»
» » » » եռամսեայ	40	»
Տարեկան նոյնիսկ համար արտասահման	40	ֆրանկ
» » » » կիսամեայ	20	»
Դրամի փոխարէն փոստի թուղթ կ'ընդունուի,		11ն
գրուշի թուղթ 100 գրուշի հաշուով:		

Ցանկացող բաժանորդները ծանուցումներուն եւ փոխարինումներուն մասին

Փոխուցմանց համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

ԱՋ ՈՒ ՁԱԽ

ՍԻՍԱԼ ՀԱՄԱՐԱՑ

Արեւելքի ընթերցողները գիտեն որ դէն թէ տեսեր մը, պզտիկ պայքար մը մղեցինք այս սիւնակներուն մէջ, Իզմիրի Գուտա. Ժողովոյ մէկ ձախորդ որոշման առթիւ, որով, Առաջնորդարանին պիւտճէն հաւասարակշռելու նպատակաւ, քանի մը հարիւր ոսկի մէկէնց կը գրկէուէր վարժարաններու յաջակցուած տարեկան գումարէն: Խնդիրը, այդ հանդամանքով ձեռք առնք մենք հոս, բայց վերջ ի վերջոյ, ինչպէս վէճ կ'ըլլայ մեր լրագրութեան մէջ, այդ հանդամանքը բոլորովին մեկուսացուեցաւ, և անոր տեղ,— եթէ խնդիրները ցնելու ըլլայինք,— պէտք պիտի ելլար վիճաբանել Իզմիրցիներուն վրայ: Այդ պայքարին հետեւանքը սա եղաւ սակայն,—գոնէ երեւոյթները այն պէս ցոյց կուտան,—որ Իզմիրի Ուսումնասիրաց Գուտա. Ժողովը որոշման հանդէպ ինքն ալ իր կարգին ո՛և է որոշում մը տալու տեսակցող դիրքորոշումը, վարժարանները պիւտճէին խնդիրը կասկածելով իր յաջողդին:

Հիմայ ուրիշ մը յաջողած է տեղ, մասամբ հին, մասամբ ալ նոր անդամներէ կազմուած, և սկսած է գործել: Ու գործ ըսելով, մի՛ միայն վարժարաններու շուրջը, Իզմիրի Ուսումնասիրաց Խորհուրդը ահագին բան ունի կատարելու,— Վարժարանները կ'ուզեայ թէ հիմնական բարեփոխութեան պէտք ունին, ինչպէս ուսուցչական մարմնի վերակազմութիւն, պիւտճէի խնդիրներու կարգադրութիւն, թաղակի դրութեան տարածում՝ մանաւանդ տեղացի ունեւոր տարրերի մէջ, և դեռ խլ մը բաներ, ամէնքն ալ անհրաժեշտ, ամէնքն ալ անմիջական:

Արդ, այդ հիմնական բարեփոխութիւնը ներմուծելու համար վարժարաններուն մէջ, Իզմիրի նորակազմ Ուսումնասիրաց Խորհուրդը, ինչպէս ըսի, գործի ձեռնարկեր է, և իբր առաջին մէջոց այդ գործը գլուխ հանելու, հաստատեր է դրութիւն մը, որ ապահովաբար տարի բան մը չի կրնար նկատուիլ: Թէ ի՞նչ է այդ դրութիւնը, տարիս կրնաք հասկնալ հետեւեալ տողերէն, զորս նոյնութեամբ կը քաղեմ Արեւելքի Իզմիրի թղթակցին վերջին նամակէն.—

«Յայսոր ներքնաթեր Ուսումնասիրաց Խորհուրդը մէկէ աւելի նիստեր դումարած է... Ֆրանսերէն լեզուաւ, եւ որովհետեւ այդ լեզուն թէեւ հասկցողներ չեն պակսիր անդամներուն մէջ, սակայն ոմանք խօսելու վարժութիւն չունենալով, ուրիշներ այդ լեզուին բնաւ տեղեակ չեալ՝ սկսեր, հարկադրուած լռութիւն կը պահեն: Միայն տանտիրոջը և տանտիրոջիկն են որ իրարու լեզուն հասկնալով որոշումներ կ'ալեռնադրեն»:—

Ընդունեցէք որ արհամարհելիք բան մը չէ այդ դրութիւնը, ու քանի որ Իզմիրի նորակազմ Ուսումնասիրաց Խորհուրդը այդ կերպով կը կարծէ դլուխ հանել վարժարանները հիմնական վերակազմութեան գործը, կրնաք գուշակել թէ արդիւնքն ալ ոչ նուազ արհամարհելի բան մը պիտի ելլայ իր կարգին:

* * *

Մեծաղելով պիտի անդնէի այս խնդիրին վրայէն, եթէ անիկա մէկ արտայայտութիւնը չելլար սիրալ ըմբռնումի մը, որ զգալի ելլալու սահման տարածուած է մեր կարգ մը չրջանակներուն մէջ, գրեթէ միշտ առանց այդ ծիծաղելի հանգամանքէն մերկանալու:

Կը պատահի երբեմն, որ՝ օրինակի համար հոգաբարձութիւն մը կը հաստատի Էնիքեան և կամ ուրիշ ո՛եւէ գժուարութեան մը հանդէպ ինքզինքը անկարող զգալով, բնականաբար, ուրիշ հոգաբարձութիւն մը պիտի յաջողիլ անոր: Այդ այդ յաջողիլը, փոխանակ իր նախորդին անյաջողութեան պատճառները խորապէս ուսումնասիրելու և զանոնք բառնալու համար միջոցներ խորհելու, կը կապուի կը մեայ կարգ մը ամենատնչան պարագաներու, կարգ մը ամենատկարեւոր թեամբերու, և իր գործունէութեան բովանդակ կորովը ու եռանդը կը սպառէ անոնց շուրջը: Այս կերպով դրամագլուխ կամ դրամներու որոնք օգուտ մը կը սպասէին այդ նոր հոգաբարձութեան ոլանքներէն, բնականաբար քիչ շատ բաղնուելիք առաւելութեան մը չեն տիրանար, ու կը մնան այն վիճակին մէջ, որուն ենթարկուած էին արդէն հին հոգաբարձութեան օրով... եթէ աւելի գէշ վիճակ մը չստանան: Իրարու յաջողդող հոգաբարձութիւններ երբեմն անանկ կը կարծեն թէ գիրի, թուղթի անսպասներուն փոփոխութիւնն իսկ բարեփոխում մը է, և կը չգուշանան իրենց նախորդին գործածած թուղթերուն վրայ առղ մը բան գրելէ: Կան որ գրիչներուն և կամ այս ինչ կամ այն ինչ ոսկիով կատարուած գործառնութիւններուն համար նոյնը կը մտածեն, անդին, խնդրին հիմն թաքուն, անյայտ կը մնայ իր բոլոր դրաւորներով, որովհետեւ մէկը չուզեր ուշադրութիւնը անոր վրայ դարձնել: Եւ այսպէս, հոգաբարձութիւնները կը յաջողին իրարու, առանց ո՛և է արդիւնք մը տալու, առանց ո՛և է օգուտ մը ունենալու:

* * *

Կը վախնամ որ միւնոյն բանը չպատահի Իզմիրի վարժարաններուն: Նորակազմ Ուսումնասիրաց Խորհուրդին մինչեւ այսօր բնած ընթացքը ամէն կերպով գուշակել կուտայ, թէ չպիտի կրնայ փոփոխուած եղանակով ելլել վարժարաններու վերակազմութեան, և հիմնական ալ վերակազմութեան գործին մէջէն. որովհետեւ այդ ընթացքը բնաւ չի՛ տար բերիր անանկ՝ զորս սահմանած էի քիչ մը վերը, իբր օրինակ մէջ բերուած հոգաբարձութեանց համար:

Ցաւանի է թէ իր նախորդին վրայ առաւելութիւն մը ցոյց տալու համար է որ նորակազմ Ուսումնասիրաց Խորհուրդը իր նիստերուն մէջ ֆրանսերէն լեզուի գործածութիւնը ընդուներ է: Ա՛լ ապէս, ի՞նչպէս արութիւն պիտի կարենայի՞ ըսել այդ լեզուին գործածութեան, երբ մանաւանդ, բաց ի տանտիրոջէն ու տանտիրոջիկէն, Խորհուրդին միւս անդամները չեն կրնար այդ լեզուով կատարուած բանակցութիւններէն կամ որուած որոշումներէն բան մը հասկնալ: Բանի որ, հասկանալ այդ անգամներուն, նիստերը կը շարունակուին ֆրանսերէն լեզուով տեղի ունենալ, ըսել է պէտք մը տեսնուեր է տարբ, և անհրաժեշտ ալ պէտք մը: Եւ այդ պէտքը ի՞նչ հարկ կայ մանրամասնելու. իր նախորդին մտածողներէն բուլորովին նոր միջոց մը կիրարկած ըլլալու սնափառութիւնը չէ՞: Անդին, վարժարաններու անանձնական վիճակին պատահարները միշտ պատճառ կը մնան եղեր, պիւտճէի խնդիրը միշտ խնդիր, թաղակները միշտ անդամնելի, ուսուցչական մարմինը միշտ փոփոխութեան կարօտ: Ո՛ւ՞. հոգ այդ ամէնը. չէ՞ մի որ նորակազմը գործունէութեան նոր միջոց մը դտած է իր նախորդին բաղդատմամբ, չէ՞ մի որ առաւելութիւն մը ունեցած է անոր վրայ:

Ու ձեզի կը թողում մտածել թէ այդ կերպով սկսուած և առաջ տարուած գործի մը արդիւնքը: ուշ կամ կանուխ ի՞նչ կրնայ ելլալ:

ԱՐԱՄ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԶՈՒՍԱՐՃԱԼԻ ԿԵԱՆՔԸ

ՊԱՐՈՆԵԱՆԻ ՅԵՂԱՌԴԸ

Հայ գրականութիւնը ա՛լ պէտք է դադրեցնէ իր ոդրն ու կոծը, որ առանձակ մը տարինեղէ վեր կը չարունակուի, Պարոնեանի մահէն ի վեր, որովհետեւ — վերջապէ՛ս — յայտարարուելու թէ ա՛լ տարբը եկած էր Նոր Պարոնեանի մը գոյութիւնը ծանել ու փառաբանել. ուստի մենք ալ սէրտերի մը ներմուծութիւնով խունկ ծխել սկսինք տեր քիթին — սուրիկ կանթեղ մը կախելու պէտք կայ ոյոյ տալու համար... — փառաւորապէս խորհրդինք այդ երգիծակեան տաղանդին առթիւ...:

Յայտարարութիւնը ո՛չ ինչ է և ո՛չ Ազգ. Պատրիարքարանէ, այլ ինքնիրմէն և եթէ կ'ուզէք ինքնիրմով, ինչպէս եր բեմն թէ՝ դիրի մը ընդ:

Բայց արեմ. որովհետեւ մխիթարականութենէն չեմ տխրիր և պատուելիութեան մասնագէտ ալ չեմ՝ քանի որ սառրգրութիւնս վերնագրին պէտքն չունի, և Արեւելքի Խմբագրութիւնն ալ կը զլանայ ուելցնել «Զուարճալի կեանքը»ի տակը

ՀԵՂԻՆԱԿ
ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ-ՅԱԿՈԲԵԱՆ
Ա. Տպագրութիւն
Կ. Պոլիս 12 Յունուար 902

բառերը:

Ի դիւէն չեղնինք սակայն. թէև ժողովական զանգակ մը չելլայ գլխուս վրայ —ըսէք կուշտ մը չնդաղի՛ք երբ կարդացեր Պարոնի մը՝ որ շատ լաւ գիտէիր գրականի կազկութիւնները, 'վերջը թէ՝ նոյն դաւեշաթերթին խմբագրատեղը կամ Լիլան, Պարոնեանի արժանի մեկ յաջորդն է, որուն՝ — մեր վաղուան Պարոնեանին, չմոռնա՛ք — երբոյն Մոլիէրն է եղեր. իսկ... բանդագուշանքը մեր չբնաղ երգիծարանը. իսկ անցեալը ապա հոլանդէս Ալիֆոնս Դաուդը կամ Բալ ալ Բոքը չէ՞...:

Ո՞վ կ'ըսէ թէ ինչպէ գրականութիւն մը ունինք, կարծ՛ցը — չեն տեսներ թէ այնքան դիպուկի և բարոյացուցիչ դուռբի գրականութիւն մը ունինք և տաղանդաւոր ալ երգիծարան մը. ո՛չ եթէ Ալիֆոնս Ալլէ, Ժորժ Բուռբելին, Բիբիք Վէպէր իմանան թէ Հայերուն մէջ իրենցմէ աւելի խայթող գրիչ մը գոյութիւն ունի. եթէ Բարիս, Թրքական Պէնանա կամ Վէլլի տեղեկանան թէ իրենց մէջ հ բիւրաւորիկ աւելի խնդացողներ կը գտնուին մե՛ր մէջ ո՛հ պիտի կրնային մէկ սիւնակ գրութեան համար 20 ֆրանք պահանջել...: Ադ՛կ որ չեն գիտեր, որովհետեւ կը վախնամ թէ կարուածահարքեն...:

* * *

Ասացը բերան առնել չպիտի արժէր, եթէ նոյն բանը քանի մը հեղ գրկնուած չելլար, և այնքան փղուն ինքնագովեստի մը շարունակումը դեռ չեսեր. Թէդիկեն այնքան բարեմիտ գովազքներէն եռաքը, հայկաբան պատուելի մը դատելու կարողութիւնը վատնգեց, եամախ բանասէր մը ալ չդադրեցաւ քանի մը հարիւր քիլոմէթր բարձրացնել զայն օդին մէջ, երբ...ձրի թերթ մը սատցաւ... և այն կարգ մը բon prrեերը քաղով կամ քաղահեր, որոնք երեւցան և ամէն բանէ վերջ ալ խեղճամտի մը ինքնագովի փորձը՝ այդ ծիրուած դէմքը բերել խոթել Կամսարականին կամ Զօհրապին «Սիրուած դէմքեր»ուն մէջեանը, քիչ մը չափազանց խ...կան չէ՞ սակայն:

Ես այդ բարեարութիւնը ետ չեմ առներ Լիլային վրայէն, այլ քիչ մը աւելի ձիգուցած ու փրանսացուցած իրեն հագցնել, այն լեզուով զոր նոյնինքն մեծ վարպետը, չմոռնա՛ք—այնքան կը սիրէ գործածել իր յօդուածներուն առաջը... Պարզ փ՛ի խուճիւն մը, գրեթէ անարժէք, փոխանակ Սիրուածն՝ circուած դէմք կը չեղ պայն, որմէ կարեմ չպիտի առնուի ինքն ալ, վաղուան Մոլիէրը—որովհետեւ առանց վիրաբանելու— եւ ե՛ս կը խուսափիմ մեծ—փոփո՛ւկ—տաղանդները վիրաբուրելէ— պիտի յայտարարուի թէ այդ զուարճաթերթին խմբագրատեղը՝ circուած դէմք մըն է ճշմարիտ քննադատութեան խիստ ու ջերմ ճառագայթներուն տակ... հալելու սահմանուած և ո՛չ ուրիշ բան:

* * *

Այսքան լղճակ գուարճական գրականութիւն մը ունենալուս համար անչուշտ պիտի կրնանք պարծիլ, և այդ պարծանքը եթէ լեցունկով չելլայ, գէթ դատարկով՝ ալ չելլար, սոսր հոս մէկեղ մի՛ ճառաղրէք, որովհետեւ այսօր գիրութիւնը հաստատած է թէ երկրագնդիս վրայ գատարկութիւն չկայ այլ...ո՛ գկայ, և ուր օդ չկայ, հոն կեանք չկայ և ուր կեանք չկայ յառաջդիմութիւն չկայ...— ինչ որ մեր վարդապետներն անգամ գիտեն, դամբանական խօսքի առաջին...—: Նոյն առաջ գրած ըլլալով, քիչ մը հա դառնանք, կատարեր գանելու համար, Ար՛դ, որովհետեւ հիմա զուարճական քերթուած մը կայ մեր գրականութեան... կանակին վրայ, հետեւաբար կեանք մը կայ, ուր կեանք կայ, հոն ալ օդ կայ... և արդէն Լիլան ալ մեւս բոլոր ինքնա... բոյսերուն պէս առանց օդի չնչասպառ պիտի թառամի՛ր. պիտի կռնցեր գրաքերիչի մը վ իրանքով սխալ հասցէի ղրկած բառո՛վը:

* * *

Աւելի ծանրաթեռ կարծէ՝ այսքան արգահատելի ոչնչութեան մը վրայ, որ թիւրդիմէ չգաշուիր ինքնագովեստի էջեր նուիրել համեստաբար իր ընթերցողներուն: Ա՛, արդեօք այս մէկը չէ՞ իրաւունք այն յաջորդներէն՝ որոնք վաղը կամ միւս օր Պարոնեան մը պիտի կացուցանեն, որովհետեւ հանգուցեալ երգիծարանին ծրագրած մեկ առաջարկութեան գործադրումն կ'ուշանա... «Իրիկուանվանոյ» կը կազմուի «Ինքնագովականոյ» դրօշը պարզելով:

...Սակայն ան ոչ-պէտ անպատկառ խօսքեր ասանկ նշանաւոր հա՛նճարի մը; —երկուսն Բաբին, այսօրուան Պարոնեանին, և վաղուա՛ն Մոլիէրին—ա՛հ, ներեցէք և մի՛ վրդովուիք, գիտեմ թէ ձեզ պէս Մեծ արուեստագէտները չառ փափուկ կ'ելլան և... էհէ կոպած իրենց խելքերնուն, որու վրայ յարձակիլ մեզ պէս գրամճիներուն (?!) չէ՞ որ պիտի իյնայ, այլ միայն... խոնարհաբար խոնարհիլ անոր վրայ... ինչ որ պիտի նեղուի անշուշտ, չէ՞,

ՅԱԿՈԲ ՏԷՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Գ. Ե.—կը խնդրեմ ընթերցողներէս որ նախորդ յօդուածիս (1 Յունուար 902) գլուխը գանուող «Տարեկիներուն բառը ջնջել համարեն, և վերջին հատուածին մէջի «երջանկութիւն» ին քովի «բարոյականն» ալ գիտակից կարդան. եթէ...նեբելի է այս ուշ մնացած ուղղումները:

Ե. Տ.—Ե.

ԳԻՏԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

ՔՈՒՆԻՆ ԳԻՄ

Օ՜ չանցնէր որ տարօրինակութեանց սա հմայիս երկրէն, Ամերիկայէն, արտակարգ, զարմանալի ու հետաքրքրաշարժ լուր մը չհասնի: Այդ տարօրինակութեանց շարքին մէջ կարելի է դասել Զիքակոյի մէջ վերջերս կազմուած ընկերութիւնը, որուն նպատակն է պայքար մղել քունի դէմ: Այդ ընկերութեան անդամակցող մը պարտի երդում ընել որ օրական քսանչորս ժամերուն վեցէ՝ չորս ժամ միայն պիտի քնանայ, և նոյն իսկ իր գուակներն ալ այդ դրութեամբ պէտք է մեծցնէ, թէեւ անոնք ամենէն առելի պէտք ունենան քունի:

Բայց ինչո՞ւս այս ընկերութիւնը. խնդիրը պարզ է: Որովհետեւ Զիքակոյի պէս տեղուան գործունէութեամբ զեռուն քաղաք մը մէջ ցերեկուան աշխատութեանց ժամերը կարճ են և քունի արուած ժամանակը չափազանց: Պէտք չկայ այդքան տեղ նուիրել քունի, կ'ըսեն այդ ընկերները, քանի որ թէ՛ ժամանակի յաջողողները, քանի որ թէ՛ առողջութեան կը մատնուի: Կեանքի աւելցութիւնը կարճ է, և քաղաքակրթութեան արդի պայմաններուն մէջ, աւելորդ վատնում մը կ'ընեն, մեր առեւնի մէկ երրորդ մասը քունի յատկացնելով:

Աւասիկ վարդապետութիւն մը, որ չատ յստակ է ու կրնայ պատգամուիլ: Սակայն կը մնայ գիտնալ թէ իրական կեանքի մէջ ո՛ր ասպէնտ գործնական հանգամանք մը ունի այդ վարդապետութիւնը: Անառարկելի, չատ մարդիկ կը փ՛ափաքին աւելի աշխատիլ քան քնանալ, եթէ երբեք ապահով ըլլան թէ առով իրենց առողջութիւնը չպիտի վնասուի և կեանքի աւելցութիւնը չպիտի կարճնայ:

Հիմա քննենք թէ այդ նորակազմ ընկերութեան յարգելիներուն սկզբունքները ի՞նչ արժէք ունին և թէ քունը իրա՞ւցնէ գէշ սովորութիւն մըն է: Նախ պէտք է ըսել որ քունը չատ տարածուած է բնութեան մէջ, Բոլոր կենդանի էակները կը քնանան աւելի կամ նուազ: Նոյն իսկ բոյսերը քունի նմանող չրջանները ունին. որովհետեւ, ուր որ գործունէութիւն կայ, հոն հանգիստ ալ կայ:

Մէկդի թողլով տեսակներն ու բոյսերը, զբաղիլ մարդոցմով: Երկրաբան քունի չատ մը օրինակներ կուտայ մեզի աւանդութիւնը: Քրիստոնեայ և հեթանոս հեղինակներ առաջ կը բերեն բազմաթիւ պարագաներ, որ քունը երկրաբան է չարթնեցով ու ամենեցով հաղորդելով և կարճաւոր ընդհատումներով: Բժշկութեան տարեգրութեանց մէջ ալ արձանագրուած են այս կարգի չատ մը դէպքեր:

Ասկէ կը հետեւի թէ քունի անհանութիւնները ընդհանրապէս անոր երկարատեւ ըլլալէն ու չափազանցութենէն առաջ կուգան, բայց ո՛չ անոր պակասէն: Ասիկա ամէն օր կ'ապացուցուի կեանքի երեւոյթներով: Անառարկելի, քիչ քնացողներ կան, չատ քնացողներ կան: Ոմանք քիչ քունով կը բաւականանան. ինչպէս Միրաբօ Շիլլէր, Հումբոլտ Նաբոլէոն Մեծն Ֆրեդերիք, որոնք հինգ վեց ժամ կը քնանային, և նոյն իսկ Նաբոլէոն երբեմն չորս ժամը բաւ կը համարէր: Իրաւ է որ երեսունը վեց ժամ քնացաւ Աստիրի պարուրիչին յետոյ: Բայց այս պարագաները բացառութիւն են. մարդոց մեծ մասը վեց ժամէն պակաս քունով չի բաւականանար: Մուսվա Բուռնդէրը օրական քսան ժամ կը քնանար իր կեանքի վերջին տարիներուն մէջ: Հընդկաստան գտնուող բժիշկ մը ամբողջ վեց տարուան միջոցին, օրը տասնութէն քսան ժամ կը քնանար, ժամանակը ըստպանելու համար, որովհետեւ զբաղում չուներ բնաւ:

Եթէ ոմանք այսքան երկար քուն մը կը քաշեն, անդին կան այնպիսի մարդիկ որոնք անքնութենէ կը տառապին, քունը աչքերնին չի մտներ բնաւ: Սակայն անքնութեան պարագաները կասկածելի են քիչ մը, որովհետեւ անոր ենթակայ եղողները ընդհանրապէս ջլախտաւոր կ'ելլան, որոնք յաճախ կը տեսնեն: Դժուար է այդ կարգի մարդոց վրայ աշխատիլ հակազդեցութիւն մը կատարել, անքնութեան դարմանները ուսումնասիրելու համար: Այս պատճառաւ, մեծ հաւատ չընծայուիր Տաֆիտ Ճօնսի պարագային, որ 1893ին սկսելով 93 օր անքնութեան ենթարկուեցաւ, առանց աչքը գոցելու բնաւ, ինչ որ մեծ զարմանք պատճառեց բժշկաց մէջ: Զարմանալին սա էր որ այդ երանելի մարդը փափագ ալ չէր զգար քնանալու: Սակայն երեք ամսուան անքնութենէ մը յետոյ, մարդուկը նորէն սկսաւ քնանալ կանոնաւորապէս: 1894ին նորէն սկսաւ անքնութեան լեռան մը, որ 131 օր տեւեց. 1895ին ալ կրկնուեցաւ: Այս չրջաններուն մէջ Տաֆիտ Ճօնսի առողջական վիճակը լաւ էր. ոչինչ կ'ուտէր ու մասնաւորապէս կարգաւորապէս թարթիչները չէին խանգարուած: Սակայն ինչպէս ըսինք քիչ մը վերը, պէտք չէ երբ սարդ իրողութիւն մը նկատել Տաֆիտ Ճօնսի երկարատեւ անքնութիւնը, քանի որ գիտուններու կողմէ անաչառ ու խիստ քննութեան մը ենթարկուած չէ:

Անքնութեան այս օրինակներու մասին աւելի կը չեշտուի մեր կասկածը, երբ նկատի առնենք այն փորձառական ուսումնասիրութիւնները, որոնք Ռուսիոյ և Մ. Նահանգաց մէջ կատարուած են թէ՛ մարդոց և թէ կենդանիներուն վրայ: Անասունները աւելի կամ նուազ կը քնանան, որ հոմեմատական է կենդանական աշխարհին մէջ գրուած իրենց բաժին դիրքին: Ստուգուած է որ գեղագաս անասունները, օրինակի համար ատուտորները չեն կրնար քունի դիմանալ երկար տարի: Տիկին Մանասէինի 1896ին կատարած փորձերը կը ցուցնեն թէ անասունը աւելի շատ կը մեռնի անքնութեան պատճառաւ քան թէ սնունդի ու ջուրի զրկումէն:

Շուն մը կրնայ քսան օրուան անքնութեան դիմանալ, կարգ մը պայմաններու մէջ, բայց անքնութենէն կը մեռնի մէկ չարթուան մէջ, հակառակ հիւթեղ և առատ անդուտութեան մը: Անասուններու վրայ կատարուած այս փորձերը եղած են սա եղանակով. ամէն տարուան միջոց ի գործ դրուած է զանոնք արթուն պահելու համար: Շարունակական ցաւագին գրգռումներով՝ անասունը ապրուած է անքուն մնալ և ի վերջոյ չդիմանալով սատկել:

Ոչ նուազ նշանակելի են Պ. Պ. Բարթիքի և Ժլէդերի կողմէ կատարուած փորձերը իրենց տնձերուն վրայ իսկ, անքնութեան առաջ բերած երեւոյթները ուսումնասիրելու համար: Փորձը տեւեր է չորս օր որ առեն ենթական անքուն մնացեր է խօսակցութեամբ, խաղերով ու այլապէս զբաղեցնելով Ա և է անդամատ արդիւնք չէ տրուադրեր. մէկ գիշերուան քունով՝ ենթական իր ամբողջ յոգնութիւնը առեր է: Բայց պէտք չէ մոռնալ որ սա երեւոյթներն ալ ենթարկեալ են բազկերակի բարեխառն ակտրացում, ուժի նուազում և յիշողութեան պակասութիւն: Այդ փորձին չարունակումը, անատոլիոյ մասն պիտի պատահէր:

Եւ ասիկա զարմանալի պէտք չէ թուի: Անքնութիւնն ալ, ինչպէս յոգնութիւնը, բաւական լայն առումով, կարմախասական և բնախօսական խանգարումներ առաջ կը բերէ էլայնի դրութեան մէջ, որոնք անհրաժեշտ կը դարձնեն քունը, որովհետեւ այդ վերջինին շնորհիւ է որ խանգարումները կ'սահմանուին:

Զարտի բջիջներու այս խանգարումները ուսումնասիրուած են կարգ մը գիտուններու կողմէ, որոնք անքնութեան արդիւնք կ'ելլան յաճախ: Ցոչնած ղազարի բջիջները կը կծ'ին ու անոնց էական մասը կազմող նախատարրին ծաւալը կը պզտիկնայ, ամբողջութեան մէջ ակներեւ վնասներ առաջ բերելով: Երբ ենթական հանգիստ առնէ, բջիջները իրենց կանոնաւոր վիճակը կը ստանան:

—)(80)(—

ԹԻՒԼ ՄԱՔԻ

ԱՐԳԻԼՈՒԱԾ ՊՏՈՒՂԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԷՐՕՄԻ ՊԱՋԱՐԻՆ ԱՂՈՒՈՐ ԱՂՋԻԿԸ

ԺԴ

ՍԻՐՈՑ ՀԱՃՈՑԴԸ ՄԷԿ ՎՊՑՐԿԵԱՆ ՄԻԱՑՆ ԿԸ ՏԵՒԷ

Մարիան ալ լսեց այդ խօսքը, որ մեծ ապաւորութիւն մը ձգեց Ժէրօմի վրայ: Իր յիշողութիւնը ամփոփելու համար ըրած ճիգը ակարգուցուցած էր զայն: Շունչը ընդհատ կ'ելլէր ու այտերը շատ կարմրած էին: Ժէրօմ փորձեց խօսիլ, բայց անկարող բաներ միայն կրցաւ արտաբերել: Անշարժ, աչքերը սեւեռած էր Ռէժիին վրայ, որ այդ անողոք նայուածքներուն չկրցաւ դիմանալ: Ո՛յ յամրաբար, ետ քաշուեցաւ, սենեակէն դուրս սպրդելով:

—Հայրս կը վանէ զիս, ինծի չպիտի ներէ ըսաւ Ռէժիին, քրոջը ուղղելով խօսքը:

—Ո՛չ չի վաներ քեզ, բայց իր բարկութիւնը իրաւացի չէ՞: Մեր ծնողքը քեզ այնքան կը սիրէին որ քու մեկնումդ ծանրակիր հեւանդացուց զիրենք... Միշտ յիշէ՛ անոնց կեկուած դէմքը, անենչահար ու սարսռագին անդամները, ակարեկ աչքերը: եթէ երբեք, օրին մէկը, նորէն տարփանքը տիրէ սրտիդ:

Հիւանդութեան ամբողջ տեւողութեան միջոցին, Ռոզ իր քրոջը թոյլ չտուաւ Ժէրօմի և Մարիանի սենեակը մտնել, բայց անոնք յաճախ կը հարցնէին.

—Ո՞ւր է Ռէժիին, ի՞նչ կ'ընէ: Անոր վրայ կը հարցնենք, այնպէ՞ս չէ:

Երբ անոնք քնացած ըլլային, Ռէժիին սենեակ կը մտնէր ու իր ծնողքին ճակատները կը համբուրէր մեղմիկ: Ցետոյ, սիրտը փղձկած, դուրս կ'ելլէր:

Հիւանդութեան կրկնուելի վտանգը անցած էր: Ժէրօմ ու Մարիան տակաւ ապաքինելով, իրենց անկողնէն ելան:

Երբ ծնողքը մերթ փոփոխ կը յայտնէին Ռէժիին տեսնել, Ռոզ կը պատասխանէր անոնց.

—Ո՛չ, բժիշկը արգիլած է:

Մարիան արդէն ամէն տեղեկութիւն ունէր: Ռոզ պատմած էր մօրը, Ռէժիին խորհրդաւոր սէրը: իր բոլոր մանրամասնութեամբ: Սակայն չէր ըսած թէ Ժան Վիլլորէի և Ժան Գլէրժան միւեռնոյն անձն էին, վախնալով որ հայրը տհաճելի վիճաբանութեան մը կը դիմէ:

Ժէրօմ երբ իմացաւ տղոյն գաղտնիքը, բնաւ յանդիմանութիւն չուղղեց անոր: Գիտէր թէ սպառնալիքը օգուտ մը չպիտի ունենար, ընդհակառակը, ա՛լ աւելի պիտի գրգռէր Ռէժիին. նոր տանջահեմութիւն մը գործելու համար: Ժէրօմ որոշում մը առաւ առաջ, ուզեց տեսակցիլ Ժան Վիլլորէի հետ:

Բոլորովին ապաքինելէն յետոյ, երբ դուրս ելաւ, խոյսն փութաց Գլէրէր փողոցի բնակարանը: Իր այցեռմանը ղրկեց Ժան Վիլլորէի, որ յօնքերը պատեց, առնոր վրայ աչք մը նետուեցին պէս: Անշուշտ Ժէրօմ գլանալու էր թէ Ժան Գլէրժան և Ժան Վիլլորէի միեւնոյն անձն էին, որ գլխէ հեռուն էր իր երկու տղոյկները: Ուստի չատ զարմացաւ, երբ Ժէրօմ խօսք չբացաւ Ռոզ Մանօնի վրայ:

—Պարո՛ն, ըսաւ Ժէրօմ, երբ պարկեշտ մարդ մը կը սիրէ աղջիկ մը, շատ պարզ միջոց մը կայ ատոր համար. կ'ամուսնանայ անոր հետ:

—Արդարեւ, կը սիրեմ օրիորդը, այն ասպէնտ որ չեմ կրնար ըսել... եթէ չընդդիմանաք, եթէ տիկին Գիւրկոր կամ թէ ձեր ընտանիքին անդամներէն մէկը չընդդիմանայ, պատրաստ եմ Ռէժիին ամուսնիլը ըսաւ. այն ատեն կատարեալ պիտի ըլլայ իմ երջանկութիւնս:

Ժամ մը յետոյ Ժէրօմ առուն դառնալով՝ իր տեսակցութեան արդիւնքը հաղորդեց: Մարիան և Ռէժիին հոն կը դտնուէին, միայն Ռոզ բացակայ էր: Ռէժիին դէմքին վրայ անճառ ուրախութիւն մը կը պատկեր:

—Կը տեսնես, հա՛յր, կը սիրէ զիս... կը սիրէ զիս...

—Եմէն բան կ'անցնի, եթէ ազէկ վերջաւորութիւն մը ունենայ... միայն մէկը կայ որ այդպէս չպիտի խորհի, անիկա ալ կիյօմ Ժիւմարքէնն է... ի՞նչպէս ատոնք հաղորդելու է խզման լուրը... Ես երբեք արիութիւն չպիտի ունենամ այդ լուրը անձամբ իրեն յայտնելու... Նամակով կ'իմացնեմ...

Ու հուսաչոգին, աւելցուց.

—Եւ սակայն, այդ տղան չատ հաճոյ կը թուէ ինծի... ապահով եմ որ երջանիկ պիտի ըլլայիր անոր հետ... մինչ մինչ... միւսը... միւսը...

Ցետոյ դժնդակ լեշտով մը չարունակեց Ժէրօմ.

—Քու սիրած երիտասարդդ, չեմակը, ինծի հաճելի չթուեցաւ: Նախ որ չատ ազատ ոգի է... գրեթէ խորշանք կ'ազդէ ինծի՝ իր կանոթի մեծ աչքերովը...

(Շարունակելի)

Արդարև, մարդուն գործարանուրեւ-թիւնը չէ որ կը յոգնի, այլ զայն կազմող բջիջներն են որ կը յոգնին չափազանց գործունէութեան հետեւանքով։

Երբ յոգնութիւն կը զգանք, պատճառը բջիջներու այսինչ կամ այնինչ խումբին չարաշար աշխատութիւնն է, թէեւ մարմնին մէջ բջիջները շատ լաւ միճակի մէջ ըլլան։ Բջիջներու միջեւ սերտ առնչութիւն մը կայ. եթէ անոնց մէկ մասը լաւ չգործէ, ամբողջ գործարանուրեւ-թիւնը կը ՁԱՍԱՏԻ։ Եւ անգնութիւնը որքան ալ կարճատեւ ըլլայ, գործարանաւորութեան ՀԸ ՁԱՍՏ. սակայն անվնաս է։ Արդ, չորս ժամուան քունը ինքնին անբաւական է բջիջներու վերանորոգման համար, ինչ որ ապացուցուած է նաեւ անքնութեան վրայ կատարուած փորձերով։

Հետեւաբար, Զիքակոյի նորակոչիմ Ընկերութեան որոշած չորս ժամը բոլոր առողջապահական չէ։ Եթէ երբեք անքնութիւնը չորս ժամէն պակաս քնանալով, առողջութիւնը կը քայքայուի, մարդ ո՛րքան ուժի պէտք ունի քունի, նկատի առնելով իր ապրած միջավայրը, բազմաղբաղ կեանքը ու կրած բուռն յուզումները։

Թերեւս ծերերու և քիչ քնացողներու համար չորս ժամը բաւական ըլլայ, բայց չափահասներու համար անհրաժեշտ քանակ մըն է, քանի որ ուժի յուզումներու ու գործոն կեանք մը կը վարեն։ Իսկ գալով ալոց, պարզապէս մեղադրելի գործ մը պիտի ըլլար չորս ժամ քնացնել զանոնք. ամենէն ուժի քունի պէտք ունեցողները պզտիկներն են։

Մարդ իր ամենէն կորովի տարիքին մէջ, վեց ժամէն պակաս պէտք չէ քնանայ—բացառիկ պարագաները չհաշուելով,—ուժի լաւ կ'ելլայ եօթը կամ ութը ժամ քնանալ։ Բաղդատելու վատառողջ միջավայրին մէջ ապրողները, որոնք մառզարդ, յուզումներ ու պարտաստիչող կեանք մը կը վարեն, անյոգ անելանքներու հասնելու համար, լաւ կ'ընեն, իրենց պահեստ ուժերը նորոգելով քունի միջոցաւ։ Ոչ նուազ վեց ժամէն, միւսին հաշուելով եօթը ժամ և նոյն իսկ ութը ժամ հարկ է քնանալ։ Սակայն պէտք է դիտել որ մարդիկ մինչ իրարմէ կը տարբերին թէ՛ խառնուածքով և թէ՛ դիմացկունութեամբ. ինչպէս նաեւ անոնց զբաղումները և միջավայրը կը զանազանեն իրարմէ։ Այս պարագային մէջ, յանդգնութիւն պիտի ըլլայ ութը կամ չորս ժամ քունն յանձնարարել առհասարակ ամենուն։ Եթէ Զիքակոյենները տիրական չեն գտներ չորս ժամուան քունը, անհրաժեշտ պիտի ըլլար մրեւոյն բանը յանձնարարել տեսակը ամենուն։ Ուրեմն, գիշերը բարի՛ ընթերցողնե՛ր։

ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ

ՍՏԱՒՕՍՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

(Շար. հինգշաբթի թիւէն եւ վերջ)

Երեւակայութեան քմահաճոյքներուն իրականութեան փոխուիլը,—որուն շարժարիթը վերոյիշեալ պարագային մէջ մեծ մասամբ տխրագեղի ըմբռնելիքին փափաքն էր—շատ պարագաներու մէջ՝ ուժի ուշ գրգռող կորգ մը զգացումներէ առաջ կու գայ։ Ո՞ր քան սուտեր—և ոչ միայն մանուկներ կողմէ—չափազանցելու սովորութեան և ազդեցութիւն ընելու փափաքին մէջ իրենց սկզբնաղբիւրը կը գտնեն։ Երբ աղա՝ ոգի ծոյներուն վրայ կանգնելով՝ յանկարծակի ձայնով մը «Նայէ՛, մայրիկ, ո՛րչափ մեծ եմ։ Շատ պիտի մեծնամ ես, հկայ պիտի ըլլամ» պոռայ, կամ երբ, իր ուժին վրայ պարծենալով պատմէ թէ տրտաղոյ կորգի քաղաքդրութիւններ ըրած է, ոչ օգ կը զարմանայ։

Սառոյզ է թէ այսպիսի արտադրութիւն մը, զոր ազգային հասակին մէջ կարելի չէ իբր ՀԱՍԱԿԱՐ ԵՆԹԱԳՐել, կրնայ ժամանակաւ, եթէ առաջը չառնուի, սակայն կատարել սովորութիւն դառնալ։ Անսանձ երեւակայութիւնը և ազդեցութիւն ընելու փափաքը չափահասաղաքն անդամ կը դրդեն այնպիսի բաներ համոզուած շեշտով զրուցելու, որոնց անկարելիութիւնը դէմ անորոշ կերպով հասկնալու վիճակի մէջ են. այս բանը շատ անդամ կ'ընեն՝ ուրիշներու հիացում պատճառելու կամ մարդու վրայ խնդալու համար։

Այսօրինակ չափազանցու թիւնները մանուկական խանդարում մը կը յայտնեն, վասն զի կը նշմարուին նաեւ ալեխտուորներուն վրայ։ Նոյնը պէտք է ըսել նաեւ պատասխանութեան և ունայնամտութեան չափազանցութեանց նկատմամբ, ինչ որ կը հասատուի Տօքթ. Սթանլի Նոլլի մէջ բերած օրինակներով։ Տօքթ. Սթանլի կը յիշէ մանուկներ, որոնք՝ քաղաք կամ դպրոց փոխելով՝ խօսելու եղանակին կ'ալլակերտին, ինքզինքին դժուարին վարժութեանց ենթարկելով այդ նորօրինակ արտասանութեան մէջ յարատեւելու համար։

* * *

Սատանայութեան առաջ տղբիւր մըն է նաեւ մանուկներու համար, և մանաւանդ աղջկանց—հաճնուելու փափաքը։ Այս մասին պարագաները խիստ այլափոփոխ են։ Երբ փոքրիկ աղջիկ մը—որ ընդհանրապէս շատ դիւրազգած կ'ըլլայ,—իր մօրը, մարքիզին կամ վարժուհիին, սիրոյ բնածին դրդմամբ, «Քեզի շա՛տ շա՛տ կը սիրեմ» կամ մի՛նչ գեղեցիկ աչքեր ունիս» ըսի, հնար է թէ անկեղծօրէն կը խօսի այն վարկեանին, որովհետեւ այդ չափազանցութիւնը, անշուշտ յանկարծական յուզման մը հետեւանքն է։

Բոլոր այս աղյական կեղծիքներու մէջ կը գտնենք ա՛յն սովորութեան սերմը, որ յետոյ կատարեալ ընկերական հիւանդութիւն մը պիտի դառնայ, այսինքն անկեղծութեան պակասութեան։

Եւ սակայն, որչափ ալ սատի ծառութեան թեթեւ հանգամանք ունենայ, այս աղյական չողոքութիւնը սիրելի կ'երեւի իր սկզբնական պատճառին համար, եթէ նկատի առնենք որ այս պատճառը կեղծաւորութիւն չէ, այլ պարզապէս հաճնուելու փափաքը կամ չողոքուած ա՛ձէն բան մը սատանալու յոյսը։

Զկայ աղյական պակասութիւն մը որ ասկէ դժուար դարմանելի ըլլայ. և դուցէ պատճառ ալ ս՛ա է թէ կը վախենք, այսօրինակ մղումները ճնշելով, ինքզինքներս դրկելէ աղյական բնութեան այդ սխրալի արտայայտութիւններէն։

* * *

Միւս կողմէ, հաճնուելու փափաքը դժգոհութիւն պատճառելու վախն ալ առաջ կու գայ, և այս վախը, ըստ մեզ, շատ մը թիւրիմացութեանց աղբիւր մըն է։ Օրինակի համար, երբ աղու մը հարցուի թէ այս ինչ կամ այն ինչ բանը կը սիրէ՞, անկիկ կը զգայ թէ իրմէ «այո՛» մը կը սպասուի և շատ դժուար կ'երեւայ իրեն «ո՛չ» ըսել։

Տիկին Պոռնէթ կը պատմէ այս մասին իր աղյական ժամանակէն յիշած դէպք մը։ Երբ երեք տարեկան էր, իր մօրը ծանօթ տիկին մը, որ իրենց այցելութեան եկած էր, խնամելով թէ իր պզտիկ քրոջը անունը Էմիթ էր, ըսաւ աղջիկն. «Քեզի՝ գեղեցիկ անուն է տիկնո։ իմ աղջիկս Էլէօնորա կը կոչուի, սակայն ալ գեղեցիկ անուն չէ»։ Ինչպէս աղջիկը չուզեցաւ վասն զի Էլէօնորա անունը չէր սիրեր։ կը վախենար սակայն այս բանը ըսելով անկիրթ երեւալէ։ Վերջապէս փոխուստ մը գտնելով, ըսեր է թէ այդ անունը Էմիթ անուան չափ չէր սիրեր։

Այսօրինակ երկիւղութիւնները յայտնի կ'ապացուցանեն թէ ո՛րչափ ազդեցութիւն ունին աղուն հոգեկան վրայ մեծերուն փափաքներն ու պահանջումները։ Այս պարագան շատ մեծ առնչութիւն ունի թեւադրութեան և մագնիսացման հետ։ Տղու մը «Ասիկա աղուոր չէ՞» ըսելով ուղղուած հարցումը՝ զինքը գոնէ վայրկեան մը կ'արգելէ, սակայն ամենայն զօրաւոր կամքի մը հետեւելու. ուստի յայտնի կ'երեւայ թէ այս տեսակ կրաւորական հանգանդութիւն մը գիտակցաբար ըսուած սուտ չի կրնար համարուիլ։

Նաեւ անուրանալի է թէ ծնողներու և մանուկներու միջև եղած բարոյական յարաբերութեանց մէջ, այս վերջինները շատ անգամ թեթեւ կեղծիքի կը դիմեն։

Փոքրիկ Մ.ը, հարիւր ասնարութիւնը ամսու, իր մօրը՝ զինքը կռանքով պատուոյ տան՝ ձեռնոցները գետին կը նետէր։ Մայրը կը վերցնէր կու տար իրեն՝ պատուիրելով որ մէյ մը ալ չնետէ։ Տը զան, պահ մը հանդարտ կենալէ յետոյ, յանկարծ «Մամա, դու վու (այսինքն չուներ)» կը պոռար։ մայրը նայելով կը դառնար, և այդ վայրկեանին պզտիկ սատանան ձեռնոցները դարձեալ գետին կը նետէր։ Բնականաբար չուներ նմանող բան մը չէր երեւցած աչքերուն։ Այս տեսակ խաբերայութիւնը մանուկներու ամենասովորական կատարներէն մէկն է։

Երկու ամիս յետոյ, միեւնոյն աղջիկը կ'ուզեր գաւաթը դղրդած էր, տեսնելով որ մայրը իրեն կը մօտենայ. «Մաման գաւաթը կոտրե՛ց, ոչ ես ընենք մամայի (ծեծանք)» ըսաւ։ Հոս հարկաւ խաբէութեան խնդիր չկայ, ազուն բնազդին արտայայտութիւնն է ան, որով կը ջանայ իր չափազանց խիստ վերակացուները ոգոջել։

* * *

Խնդիրն աւելի լուրջ է սակայն, երբ ազան յանցագի մօրը սրատեսութիւնը խաբել սուտ հաստատութիւններով։ Երբեք տարեկան աղայ մը բարութեան առեն իր մայրը («Մայմուն» անուանած էր՝ երբ սիրելիներու ըսածը կրկնելու, «մայմուն եմ ըսի» պատասխանեց։ Երբեմն ազան այդ հարցաքննութեանց ալ չի սպասեր։ Մանօր հեղինակ մը կը պատմէ թէ փոքր աղիկ մը մօրը դէմ բարկանալով՝ «կոր սուէ՝» պոռաց։ բայց վայրկեան մը յետոյ իր յանցանքը հասկնալով՝ աւելացուց. «Կոր սուէ, փիս քուլա»։

Մեր՝ ազան վրայ ունեցած ազդեցութիւնը տարբեր կերպով ալ կրնայ զօրանալ անոր կեղծելու միտումը։ Երբ հայր մը իր ազան պատժելի յետոյ խոստանայ մէկդի թողելով հարցնէ՝ թէ «Ընեցա՞ր» կամ «Արդեսո՞ չես. անանկ չէ՞», շատ հաւանական է որ պատասխանը «ո՛չ» պիտի ըլլայ, թէեւ մասամբ անճիշդ։ Այս տեսակ սուտերուն հպարտ յամառութեան մը առաջ գալը յայտնի կ'երեւայ, մանաւանդ երբ ազան ցամաք հոգի դառապարտուի։ Եթէ այն առան հարցնես իրեն թէ «Անօթի՞ ես», խեղճը իր զգացումները ճնշելով՝ համարձակ «ո՛չ» մը կը պատասխանէ, թէպէտեւ ճայնին անհաստատուղղմելի շեշտը յայտնի կ'ընէ թէ ազուն սուտը գրեթէ վսեմ է։

* * *

Իբր եզրակացութիւն այս հոմանուսումնասիրութեան՝ մանուկին տարիքը կը նմանի դաշտի մը, ուր տակաւին նոր կը ծաղկին շատ մը բոյսեր, որոնց մէկ մասը միւսը խեղդելու և ոչնչացնելու կը ջանայ. այս բոյսերէն ոմանք մարդուս բարոյականութեան ՀԱՍԱԿԱՐ, ոմանք ալ նպաստաւոր են. կրթութեան կ'ինայ տալիներները խելու և երկրորդները մշակելու պաշտօնը. որպէս զի այս վերջին ները հ-գիի ամենարագ ուղղակ սկզբունքները ըլլան։

Թարգմ. ԱՐԱՄԱԶԴ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Անգլիա եւ Գերմանիա.— Հարաւային Ափրիկէի պատերազմը.— Գ. Զէմպրլէնի յայտարարութիւնը։

Լոնտոն 20 յունուար.— Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին նիստը բացուելուն պէս Գ. Կիպսոն Պուրկս, նախարարական կուսակցութենէն. հարցուց արտաքին գործոց քարտուղարին թէ ի՛նչ հանգամանքներու նպաստաւոր այն գաղտնի համաձայնութեան որ 1899ին գոյացաւ Անգլիոյ ու Գերմանիոյ միջեւ, և որուն համար Գերմանիոյ նախարարապետը յայտարարեց թէ հարաւային Ափրիկէի պատերազմին հետ վերաբերութիւն չունի։ Արտաքին գործոց քարտուղարական Լորտ Բրոդպորն պատասխանեց թէ այդ համաձայնութիւնը գաղտնի է, և հետեւաբար որ և է տեղեկութիւն չի կրնար տալ անոր նկատմամբ։ Իրլանդայի ներսիսիոնական Գ. Օ' Բրէյնի հարցուց գանձային նախարար Գ. Պալֆուրի թէ կառավարութիւնը մտադի՞ր է դիմումներ ընել Բանտայի ու Աւստրալիոյ կառավարութեանց և անգլիական ուրիշ գաղթավայրերու մօտ, որպէս զի մասնակցին հարաւային Ափրիկէի պատերազմին ծախքերուն։ Գ. Պալֆուր պատասխանեց թէ բրիտանական կառավարութիւնը շատ գոհ է Բանտայի, Աւստրալիոյ և Նոր Զէլանդայի և ուրիշ գաղթավայրերու կողմէ եղած աջակցութեանց, թէ՛ դրամ և թէ զինուոր ղրկելով։ Գ. Պալֆուր յարեց թէ հարցապնդող երես փոխանին այդ հարցումը վերաւորիչ է։ Ցաւոյ Գ. Զէմպրլէն զանազան հարցումներու պատասխանելով, ըսաւ թէ ինք զգալի տարբերութիւն մը չի տեսներ կառավարութեան և երկրագուներու կուսակից ազատականներու կարծիքին միջև պատերազմի վերաբերութեան մասին։ Կարգադրման բանակցութիւնը համար ալ ըսաւ թէ ասանց հաստատումը գոհ զորավարին ընթացքին հետեւանքն է, վասն զի չէ ուզած արտօնել որ կիները ու ազաք իրենց ազարակներուն մէջ մնան։ Անգլիոյ կառավարութիւնը պատմութեան մէջ նմանը չունեցող մարդասիրութեամբ մը ստանձնել կիներու ու ազաց պահպանութիւնը։ Ցաւոյ թէ մահերու թիւը, թէև ցաւալի, սակայն չափազանցուած է։ Պատերազմին վերջաւորութեան պայմաններուն համար ըսաւ թէ յայտնի է որ մինչեւ այն տանը, ուր Պոթայի ու Լորտ Քիչէնէրի միջեւ բանակցութիւններ կատարուեցան, Պոէրները անկախութենէ զատ ուրիշ բան չէին ճանչնար։ Ազգային համար ալ Գ. Զէմպրլէն ըսաւ թէ Լորտ Ռոզպերիի յայտարարութիւնը, որուն համաձայն Պոէրները դիմէին թէ երբ որ ուզեն պիտի կրնան պայմաններ ձեռք բերել Լորտ Քրչէնէրէն, ցաւալի է։ վասն զի եթէ Պոէրները այդպէս կը կարծեն, կը սխալին։ Այդ պայմանները այն տակաւ էին որ նոյն իսկ օտարազգի ամենէն բուռն քննադատները խիստ ազատական հաշուեցին զանոնք։ Այդ պայմանները մերժուեցան, և անկէ ի վեր Անգլիա թէ՛ կռուեցաւ և թէ դրամի մեծ կորուստներու ենթարկուեցաւ։ Գ. Զէմպրլէն յարեց թէ Պոէրները եթէ հաշուեցան համար նոր առաջարկութիւններ ընեն, երկու կէտեր կան որոնց մասին Անգլիոյ կառավարութիւնը իրաւունք ունի երաշխաւորութիւն պահանջելու. նախ իրաւունք պիտի ունենայ գիտնալ թէ իրեն առաջարկութիւն ընողները պատերազմիկներուն կողմէ խօսելու իրաւունքներ ունի՞ և Շատ հաւանական չէ որ այդ իրաւասութիւնը ունենան Գ. Քրիւկէր ու զայն չերազատողները որոնք պատերազմին սկիզբները մեծաքանակ գումարներով հոլանդա գացին և որոնք հիմա իրենց հայրենակից երուն վրայ հանուելու կորսնցուցած ըլլալու երեւոյթը ունին։ Հաւանական չէ նաեւ որ Գ. Գ. Շեֆոյն ու Շոյլ-Գուրկէր, որ նախկին հանրապետութեանց վարչական կառավարութիւնը ներկայացուցած են, կարենան հաղորդակցել պոէրական զանազան զօրախումբերուն հետ։ Գաղտնի զրոյցներ պետքը չեն կրնար մէկը միւսին անունով խօսիլ։ Գաղթային նախարարը ըսաւ թէ բոլոր այդ դժուարութիւնները անյաղթելի բաներ չեն, բայց խիստ կարեւոր կացութիւն մը առաջ կը բերեն, որով Անգլիոյ համար միակ ընելիք բանն է ընդունիլ անձնատուութիւնները՝ անոնց ներկայացած վիճակին մէջ։ Եթէ Անգլիոյ կառավարութիւնը իրեն դէմ ունենայ այն տեսակ մարդեր՝ որոնք պատերազմիկներուն անունով խօսելու իրաւասութիւնը կը վայելեն, ատոնք իրենց պայմանները պիտի ներկայացնեն, որպէս զի կարելի ըլլայ տեսնել թէ այդ պայմանները բանաւոր են և թէ տեւական խաղաղութիւն մը ապահովելու հանդամանքը ունի՞ն։ Գ. Զէմպրլէն բողոքեց այն խօսքին դէմ թէ նախարարութիւնը բնաջնջման քաղաքականութեան մը հետամուտ եղած ըլլայ. ըսաւ թէ ոչ ոք հրացանի բռնուած է մասնութեան համար։ այլ սպանութեան համար։ Ատենաբանը յարեց թէ կառավարութիւնը չուզեր կապուիլ այն տեսակ պայմաններով որոնք յետոյ չփոխութիւն մը պատճառեն, այլ մտադիր է քաղաքական իրաւունքներ և հաւասար արտօնութիւն մը տալ յաղթահարեալ ժողովուրդին։ Հաշուեցան կնքումը, յարեց, կախումն ունի յաղթահարեալ ժողովուրդին իր պարտութիւնը ճանչցայէն, ինչ որ կրնայ ընել, տաքնց սարքանալու։ Պոէրները լաւ կատեցան իրենցմէ աւելի բազմաթիւ զինուորներու դէմ։ Անգլիոյ կառավարութիւնը անոնց դէմ որ և է վրէժխնդրութիւն չունի։ Կառավարութիւնը նկատողութեան պիտի առնէ հաշուութեան բանաւոր առաջարկութիւնները, բայց չուզեր ընել այն տեսակ բան մը՝ որ իրեն համար պարտութիւն կամ վարանում կարծեցնել տայ։ Գ. Զէմպրլէն ըսաւ թէ Անգլիոյ կառավարութիւնը պրամադիր չէ հա տանելու սեպ. 5ի և օգոստոս 7ի իր յայտարարութիւններ՝ վարանումի մասին։ Ընդհանուր ներուին գալով պատասխ է ընդունիլ այն տակաւ մի ոգնութեան, որոնցմով, երբ հաւատութիւնը կնքուի կառավարութիւնը ստեղնէն ընդարձակ ներուին պիտի չնորհէ, արդարութեամբ վարուելով անոնց հետ որոնք նեղութիւն կրած են։ Նաեւ նկատողութեան առնելով Անգլիոյ ազգայ ազատասիրութիւնը։

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Գ. Լուպէի ուղեւորութիւնը.— Վերջնական որոշումը.— Նաւարաժին։

Բարիզ 21 յունուար.—Բանի մը լրագրներ, երէկ, ծանուցին թէ Հանրապետութեան նախագահը, յանձնիկայ ազրիւի վերջերը, Ռուսիա պիտի երթայ։ Ասոնց նաեւ թէ վերջերս հրամաններ արուած են Ֆրանսայի հիւսիսային նաւարաժին հրամանատար ազ Բուրթիլ ծովակալին՝ Գ. Լուպէի հետեւելիք նաւարաժինը կազմակերպելու համար։ Սապէգ ազրիւի առնուած լուրերու նայելով, Գ. Լուպէի Ռուսիա ուղեւորելու Թուականը տակաւին որոշուած չէ։ Սխալ է նաեւ այն լուրը թէ քանի մը մարտանաւեր պատրաստուած ըլլան՝ մասը կազմելու այն նաւարաժինին, որ Հանրապետութեան նախագահին պիտի հետեւի ռուսական ափերը։ Ճշմարտութիւնը այն է թէ ազ Բուրթիլ ծովակալը վերջերս Բարիզ գտնուած միջոցին տեսակցութիւն մը ունեցեր է Հանրապետութեան նախագահին և ծովային նախարարին հետ՝ նաւարաժի մը կազմութեանը համար, երբ այս տարի Գ. Լուպէ յարմար դատէ Ռուսիա ուղեւորելու։ Ուրիշ որոշում մը չէ արուած։

ՖՈՆ ՊԻԼՂՈՎ ԿՈՄՍԸ

Հրամարակացի խնդիրը.—Գերմանն լրագիրներուն հերքումը։

Պերլին, 20 յունուար.— Տեղի Մեղ ծանուցած էր թէ Գերմանիոյ նախարարաղրաքը հրամարական ասելը է բայց Վիլհէլմ կայսրը չէ ընդուներ։ Պերլիներ Թակեպլաթ այսօրուան իր թերթին մէջ բացարձակապէս կը հերքէ այդ զրոյցը։ Պերլինի ամենէն կարեւոր թերթերը միաձայնութեամբ անհիմն կը նկատեն նախարարապետին հրաժարականին համար ըսուածները։ Վոլֆսպայրուսկ այդ թերթերէ մը անգամ հետեւեալ առաջը կը գրէ.—«Վերջերս զրոյցներ ելան թէ Գերմանիոյ նախարարապետ Ֆոն Պիւլով կոմսը հրաժարած է և թէ այդ հրաժարականին պատճառն է Ֆոն Պիւլով կոմսին ճառը զոր արտասանեց Գ. Զէմպրլէնի ճառին առթիւ, ինչ որ Վիլհէլմ կայսր հաւանութիւնը չէ արժանացած։ Նոյն իսկ ըսուեցաւ թէ Ֆոն Պիւլով կոմսը հրաժարական առած է, սակայն կայսրը չէ ընդունած։ Այս լուրերը մեզի համար բոլորովին անհիմն են։»

ԳԵՐՄԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Մարքային նոր սակացոյցը.— Խորհրդարանին յանձնաժողովը —Կեդրոնի կուսակցութեան եւ բնկերվարականներու առաջարկները.— Հարցապնդումներ Խորհրդարանին մէջ.— Գ. Բոզսոլովսկիի պատասխանը։

Խորհրդարանի յանձնաժողովը, որուն յղուեցաւ, անցեալ շաբաթ, մարքային նոր սակացոյցը, որոշեց նախ ուսումնասիրել մաքսային օրէնքը և յետոյ սակացոյցը։ Յանձնաժողովին այն անդամները, որոնք կեդրոնի կաթոլիկ կուսակցութեան կը վերաբերին, յայտնուածական առաջարկ մը մատուցեր են, մաքսային օրէնքին մէջ մուծուելու համար։ Այդ առաջարկին համաձայն, կորգ մը արտադրութեանց, ինչպէս ոսկեղէն, արծաթ, պղնձի, ալիւրի մաքսերէն ազատուած հայրենի գործարանի հետ հաւասարապէս կրեն հարկ եղած գումարը պիտի առնուի, տարիներու և որքերու ի նպաստ ապահովագրութիւն մը կազմելու համար։ Ասիկա պիտի կատարուի 1903 յունուար 1էն առաջ քաղաքակուելիք մասնաւոր օրէնքի մը շնորհիւ, սակայն մինչեւ այդ օրէնքին գործադրութիւնը, մաքսատաց յանձնել հայրենիները ապրանքով ազատ մը պիտի գտնեն։

Գ. Բոզսոլովսկի ի վերջոյ յոյս յայտնեց թէ արդի անհնարական առաջարկը ընդունուի վերջ պիտի գտնէ։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Գ. Մէլինի ճառը.—Թրանսայի համար նոր քաղաքականութիւն մը.—Նոր բնարարութիւններ.— Գ. Վալտէք Ռուսօ ու Գ. Միլլերան։

Մինչդեռ Սէնթ-Ենթէնի մէջ Գ. Վալտէք Ռուսօ կը պաշտպանէր իր նախագահած նախարարութեան ծրագիրը, միւս կողմէ նախկին նախարարապետ և չափաւոր հանրապետականներու կուսակցապետ Գ. Մէլինի, յառաջիմականներուն սկզբունքները պաշտպանող Ռիմիրմանի մէջ, միութիւնը ջատագովեց՝ Ֆրանսայի քաղաքականութեան նոր ուղղութիւն մը տալու համար։ Ունկնդիրները կը բաղկանային հազարի չափ ընտրողներէ, քաղաքապետութեան Խորհուրդին անդամներէն և քանի մը քաղաքականներէ։ Գ. Մէլինի յայտարարեց թէ իր քաղաքականութեան ծրագիրը պարզող ճառ մը պիտի չարտասանէ, վասն զի ընտրական թուականը տակաւին բացուած չէ, այլ պիտի օգնէ իր բարեկամներուն՝ վերահաղորդել հանրապետական կուսակցութեան գեղը, պարզել այն տարբերութիւնը որ կայ հանրապետականներուն յարած անկեղծ միապետականներուն և դիմակի տակ ծածկուող միապետականներուն միջեւ։ Գ. Մէլին մերժեց յառաջիմական հանրապետականներուն դէմ եղած այն ամբաստանութիւնը թէ ալա կողմէն դաշնակցած ըլլան։ Ատենաբանը ըսաւ թէ ընդդիմադիրները պիտի չփոխեն իրենց ընթացքը, վասն զի անոնց ծրագիրը համաձայն է երկրին շահերուն։ Գ. Մէլին յարեց թէ չի հակառակիր ընկերական յառաջդիմութեան, բայց կ'ուզէ որ աշխատութիւնը ազատ ըլլայ և գործատէրերու հետ համաձայնութիւն մը դոյանայ. մերժեց դատակարգերու պայքարները. գտնելարեց հաւաքականութիւնը և մեծ սխալ մը նկատեց հաւաքական կուսակցապետին ներկայ նախարարութեան մէջ գտնուելը։ Ընկերվարականներու հետ համաձայնելու մարդարանները ցնել ուզողներուն ըսաւ թէ հաւաքականութիւնը ժխտումն է ընկերական իրական բարենորոգմանց։ Գ. Մէլին պարզելով Գ. Վալտէք-Ռուսոյի և Գ. Միլլերանի ընթացքներուն տարբերութիւնը ընկերական խնդիրներու մէջ, ցոյց տուաւ թէ ի՛նչ եղած են հետեւանքները ընախարարական երկուութեան, ի՛նչպէս ինք կ'անուանէ։ Ատենաբանը պարզեց Գ. Միլլերանի հաւաքականութեան միջոցով ըրածները՝ նախարարութեան պաշտօնի կոչուած օրէնքի վրայ։ Բարեբաղդաբար, յարեց Գ. Մէլին, ատենապետ նախարար Գ. Միլլերանի արարքը, ընկերութեան դէմ, արդեւքի հանդիպեցաւ տանակնալ խոշընդոտով մը՝ այսինքն ազատ սենեակներու ընդդիմութիւնը։ Գ. Մէլին ատոնց պատմականը ըրաւ, յիշելով Գ. Լուպէի կողմէ անոնց ընդունելութիւնը և Հանրապետութեան նախագահին խօսքերը որոնք ծափահարուեցան։ Գ. Մէլին եզրակացուց թէ բոլոր բարի քաղաքացի երը պէտք է միանան նոր ուղղութիւն մը տալու Ֆրանսայի քաղաքականութեան՝ երկրին սուտար մեծամասնութեան բազձանքներուն համաձայն։ Ցաղթութիւնը այն ատեն ապահով է, յարեց Գ. Մէլին, երբ ամէն ոք իր պարտականութիւնը կատարէ և տեղական կիրքերը, տնտեսի վրէժխնդրները ու կարգապահութեան սիրելները մէկ կողմ թողուին։

ՀԱՊԷՇԻՍՏԱՆ

Անգլիա եւ Ֆրանսա.—Հիպտրի եւ Հարրարի երկաթուղին.— «Մորնինկ Բոսթ»ի մէկ յօդուածը։

Մորնինկ Բոսթ, Հիպտրի Հարրարի երկաթուղիին առթիւ, ընդարձակ յօդուած մը կը գրէ Անգլիոյ ու Ֆրանսայի կապութեան վրայ Հապէշիստանի մէջ։ Անգլիական թերթը կ'ըսէ թէ Մենելիք հիմա հասկցած է որ Անգլիոյ ասին երբեմն ունեցած իր կասկածները տեղի էին։ Մորնինկ Բոսթ Հապէշիստանի երկաթուղիին պատմականը ընելով կ'ըսէ.— «Ցաւալի կ'նշդրակցէ.— «Մեր հասկցածին նայելով, անգլիական խումբերուն քաղաքականութիւնը բնաւ թշնամական չէ Ֆրանսայի կամ Ֆրանսացիներուն, և կը համարձակինք ըսել թէ Ֆրանսա ունի արժանապատուութեամբ և խիստանութեամբ գործած պիտի ըլլայ, ընդունելով այն կապութիւնը զոր ինք ստեղծած է, ճանչնալով որ Հապէշիստանի մէջ տեւաւորական մեծավաճառ մը հասատուիլը բնաւ չի համապատասխաններ Հապէշիստանի շահերուն և անկախ դիրքին։»

ԶԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Միախնամ մը սպանուած.—Զինուորներուն չմեռանցիր.

Բէրլին, 20 յունուար.— Ֆրանսական դեսպանատունը լուր առաւ թէ Ֆրանսայի քահանայ մը Ժիլլէն անուն՝ և երկու Զինուոր քրիստոնեաներ յունուար 16ի գիշերը սպանուեր են Թուայ-Սիի հիւսիսային կողմը՝ գիւղի մը մէջ։ Զինուորի պաշտօնատարները կ'ըսեն թէ այդ սպանութիւնը գողերու կողմէ գործուած է և թէ հակաքրիստոնէական արարքի մը հետեւանքը չէ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՎԵՆԷՑՈՒԷԼԱ

Գերմանիոյ պահանջումը.— Քարրօ նա խազահին պատասխանը։

Լոնտոն 20 յունուար.—Ռուսիայի գործակալութիւնը հետեւեալ տեղեկութիւնը կը հաղորդէ Գերմանիոյ ու Վենէսուէլայի միջեւ գոյութիւն ունեցող խնդիրներուն հետ համաձայնելու մարդարանները։ Ինչպէս կ'տրգիւէ գերմանն սէնթքները, Գերմանիոյ ժողովուրդը կեղեքելու, օտարին չահուն համար։ Ընկերվարականներու այս երրորդ առաջարկը սա ձեւով եղած է.— «Դաշնակցային Խորհուրդին կ'առաջարկուի ընել արտաքսմանի եկած ապրանքներուն մաքսերը և անոնց ազատ մուտքը արտանել, երբ մեքենոյ ապրանքները արտասահմանի մէջ ուրեւի ուժան գնով ծախուին գերման Ընկերակցութեանց կողմէ քան գերման հողին վրայ։ Դաշնակցային Խորհուրդին որոշումները պէտք է անմիջական քննութեան ենթարկուին Խորհրդարանին կողմէ։ Անոնք չպիտի գործադրուին, եթէ Խորհրդարանը չը վաւերացնէ։» Ընկերվարականներու չորրորդ առաջարկն է հողային կալուածատէրերու ձեռքէն առնել գէթ մէկ մասը այն չահուն, որ կ'ընեն մաքսերու յաւելման պատճառով։ Այս գոնաղան առաջարկներէն և ո՛չ մէկը ընդունելու բաղդը պիտի ունենայ։ Ս-կայն, պէտք է խոստովանիլ որ այդ առաջարկները ներկայնուած են գերման ժողովրդեան մեծ զանգուածին չահերէն։

—Խորհրդարանին մէջ, ներքին գործոց նախարար Գ. Բոզսոլովսքի յայտարարած ըլլալով թէ պատրաստ է պատասխանելու ընկերվարականներու հարցապնդումներուն, Գ. Զիւպէլ հարցուց թէ կառավարութիւնը ի՛նչպէս առաջը պիտի առնէ արդի տեսակ ազգանուն և մասնաւորապէս գործաւորներու ան գործութեան։ Գ. Զիւպէլի կարծիքով Գերման կայսրութիւնը պարտի իր ազդեցութիւնը բանեցնել դաշնակից պետութեանց վրայ, և այս վերջիններն ալ իրենց կարդին համայնքներու վրայ, որպէսզի կարելի ըլլայ տնտեսական օգնութեան հասնիլ ամենէն կարօտներուն։ Բանախօսը ըսաւ թէ պէտք է հասատել ազնատութեան կայսերական պաշտօնատան մը, որուն գործը ըլլայ վիճակագրութիւն մը պատրաստել Գերմանիոյ մէջ ազնատող օտար գործաւորներու մասին։ Ներքին գործոց նախարար Գ. Բոզսոլովսքի պատասխանեց թէ դաշնակից պետութիւնները և կայսրութեան ձեռնարկներուն հայրենիները միւս ազգերուն ենթարկեր են ճնշիչ գործադրութիւններ առնել ազնատներու կացութեան վրայ։ Պէրլինի մէջ պարտ գործարանների թիւը 75 հազարի կը հասնի։ Դաշնակից պետութիւններու մեծ մասը եղած հարցումին պատասխանելով յայտնեցին թէ մինչեւ հիմա, գործաւորներուն ճամբուիլը մեծ հանգամանութիւն չէ առած իրենցմէ և թէ յուսալի չէ որ անոնց թիւը ամի սովորականէն աւելի։ Թղթատարական ու ծովային պաշտօնատունները և երկաթուղիի վարչութիւնները զանազան միջոցներ ձեռք առին, ազնատութիւն հայթայթելու համար։ Կայսրութիւնը չի կրնար իրեն յատկացուած վարկերէն աւելի ծախսել, և հիմա այդ վարկերը սպառած են։ Մեծագոր, պարտ գործաւորներու աշխատութիւն տալու գործը կ'իյնայ մասնաւոր պետութեանց և համայնքներուն։ Երկրագործութիւնը կը ջանայ աշխատել բոլոր արտադրիչի գործաւորները, բայց անիկա ալ կը պայքարի արտադրութեանց ազատութեան դէմ։ Ամէն երկիր աւելի, Գերմանիոյ մէջ է որ գործաւորները ընկերվարական սկզբունքներէ առաջնորդուած կ'աշխատին։ Դաշնակից պետութիւնները և համայնքները կը ջանան աշխատութիւն հայթայթել ամէն անոնց, որոնք այդ սկզբունքները չունին։ Գ. Բոզսոլովսքի ի վերջոյ

բոյն վրայ։— Քասբօ նախագահը, պատասխանելով Գերմանիոյ պահանջումին, որով կ'ուզէր որ Վէնէզուէլայի կառավարութիւնը գործադրէ իր պահանջումները և հատուցում մը ընէ չփոթութեանց պահուն ֆրանսուղ գերման հպատակներուն, յայտարարեց Գերմանիոյ դեսպանին թէ այդ պահանջումը պիտի ներկայացնէ Վենէզուէլայի Խորհրդարանին յառաջիկայ նիստին, ուր խորհրդակցութիւններ պիտի կատարուին այդ մասին։

Ներքին Լուրեր

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արբորոգութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիտէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը, կէս օրին, նոյն մզկիթը գնաց փառաւոր հանդէսով և ուրբաթի աղօթքը կատարելէ ետքը կայս. պալատ դարձաւ։ Հիւբանոցին մէջ կը գտնուէին Ֆրանսայի դեսպանը, տիկին ՔոնՔաթ. առաջին քարտուղարը, կինը, երկրորդ թարգմանը ու պահականաւին սպաներէն մէկը։ Շուէյտ նորվէկեան դեսպանը ու խորհրդականը։ Հոլանդայի դեսպանը ու երրորդ թարգմանը և զուլէկարան գործակատարը ու ընտանիքը։ Ներկայներէն ոմանք սենեկապետ էմին պէյի միջոցաւ արժանացան կայս. մեծարանաց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՒՅՑՈՒՄ.—Երէկ, ուրբաթ, Սէլամլըքի արբորոգութիւնէն ետքը, Վեհ. Սուլթանին կողմէ չորհուած արտօնութեամբ, Ֆրանսայի դեսպան Գ. ՔոնՔաթ պատիւ ունեցաւ ոչ-պաշտօնական ներկայանալու Ն. Վեհափառութեան։

ՈՒԽՏԱՒՈՐՆԵՐ.—Գուլիարոյի, Կովկասի ու Պարսկէ չորս հարիւրէ աւելի ուխտաւորներ, որոնք Հիճազ երթալու համար Կ. Պոլիս եկած են, երէկ, Սէլամլըքի արբորոգութեան պահուն, բարեւի կեցած էին Համիտէ մզկիթին բակին մէջ և Վեհ. Սուլթանին երթուղարձին առնը «Բարիլահը» չոգ եղան։ Սպարապետ Բէյը փոխ Վեհ. Սուլթանին կայս. բարեւները հաղորդեց այդ ուխտաւորներուն։ Կայս. Իրատէ մը հրամայեց դրամական պարգեւներ չնորհել անոնց և Մախսուսէի շոգենաւով ալ ձրի արար ճիւաղ տանիլ զանոնք։

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.— Սապահ կ'իմանայ թէ Պաղտատ երկաթուղիին չինութեան համար կայս. Իրատէն ելած ըլլալու լուրը եւրոպական հրատարակիչներու մէջ խմբագրելուն պէս, Անատոլուի երկաթուղիներու պարտքերու դիները մեծ բարձրացում մը կրեր են։

ՀԻՃԱԶԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ.—Վեհ. Սուլթանը հրամայած ըլլալով որ Հիճազի երկաթուղիին չինութիւնները կարելի եղածին չափ չուտով ուարթին, որոշուեցաւ որ կայս. կառավարութիւնը մէկ միլիոն ոսկի արտօնագրելի ընէ այդ գիծին ծախքերուն համար։ Բ. Դուռը, ելմտական գանձուն վրայ բեռ մը չըլլալու պարագան ալ նկատողութեան առնելով, այդ մասին ամէնէն շահաւոր պայմանները սահմանուեցաւ։ Կայս. Իրատէ մը հրամայեց ըստ այնմ հարկ եղածը ի գործ դնել։

ՄԱՎՐՈՒԵՆԻ ՓԱՇԱՑԻ յուզարկաւորութիւնը, երէկ, կատարուեցաւ Բերայի Բանտա եկեղեցին, ուր հանդուցեալին մարմինը փոխադրուած էր, դմբաւելէ ետքը։ Վեհ. Սուլթանին հրամանով յուզարկաւորութեան ներկայ գտնուեցան անտառներու և հանքերու նախարար Սէլիմ փաշա Մէլէկսէ և զեռական Խորհուրդին անդամներէն Միւղիրիս պէյ, Գարթիէոսորի էֆ., Բոքասի էֆ. ու Վիթինոս էֆ.։ Ցաւեալ Ս. Պատրիարքը կը նախագահէր սրտբորոգութեան։ Ներկայ էին նաև Ֆէյէրի Պատրիարքարանի Քաղաքական ժողովին անդամները։ Նաև Ցունաստանի ընդհանուր հիւպատոսը։ դեսպանատան թարգմաններէն ոմանք, զանազան օտարազգիներ և յոյն հասարակութեան երեւելիները։ Պատրիարքարանի արձանագրութեանց դիւանին տեսուչ Տ. Տէլիքանիս դամբանական մը խօսելով, զոյգ հանդուցեալը՝ իբրեւ բժիշկ, իբրեւ ուսեալ անձնուրաբերութիւն մը և իբրեւ նշանաւոր մէկ անդամը յոյն հասարակութեան։ Քիչ վերջը հանդիսական թափօր մը կազմուեցաւ, Տ. Նուքիմ Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ։ Աւելէն կ'երթային թաղականական բարձրաստիճանները որոնց կը հետեւէին հանդուցեալին պատուանշանները տանողները։ Դագաղը դրուած էր քառաձի կառքի մը մէջ՝ գեղեցիկ ծաղկափունջերով ծածկուած։ Թափորը Բերայի Մեծ Փողոցէն անցնելով գնաց մինչեւ Թաքսիմ, ուրկէ մեռելակիր կառքը ուղղակի դէպ ի Թարգալը ճամբայ ելաւ։ Հանդուցեալին որդին և ազգականները կառքերով հետեւեցան դագաղին։

—Ցուսաց Սիլիոդոսը, որուն հիմնադիրն մէկն էր Մավրոճէնի փաշա, որուշեց տասնըհինգ օր սուգ պահել և հանդուցեալին կենդանագիրը կախել ժողովասրահին մէջ։ Նաև Մաքրեէնի փաշայի յիշատակին համար մասնաւոր դումարում մը ընել, ուր առաջ Քաքաղոթաս հանգուցեալին կենսագրութիւնը պիտի ըլլայ։

«ՄԷՍՈՒԻՏԻԷ» ԶՐԱՀԱՒՈՐԸ.— Ճէնովայէն յունուար 2)15 թուականով կը գրեն Մոնիքոն թէ նոյն օրը կատարուեր է սամ. Սկանդիի զրահաւորին մեքենաներուն պաշտօնական փորձը, որոնք խիստ յաջող արդիւնք մը ունեցեր են, Նաեւ կողմէ ուր կաթսաները վառուեր և ճնշումը հինգ ժամ շարունակ 270 լիպրա եղեր է։ Անիւները մէկ վայրկեանի մէջ յիսունը վեց չրջան կատարեր են։ Մեքենաները կատարելապէս զօրաւոր են։ Փորձերուն ներկայ գտնուեր են դերծովակալ Խալիլ փաշա, գէնդարմա Մուսթաֆա պէյ և տեղական Հիւսէյին ու Ճէլալ էֆ.ները։ Ներկայ էին նաեւ նաւագործարանի ճարտարագէտը՝ Պ. Ա. Օ. Նէկերի և ուրիշներ։ Անտարակոյս գործարանին կողմէ, ուր մեքենաները չինուած են, ներկայ էին մէկ քանի ճարտարագէտներ։ Խալիլ փաշա գոհունակութիւն յայտնեց կատարուած փորձերուն յաջողութեանը համար, յայտնելով որ Վեհ. Սուլթանն ալ մեծապէս գոհ պիտի մնայ այդ մասին։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ պաշտօնաթերթը կը հրատարակէ հրամանագիր մը, որով ելմտական նախարարութեան ուղղակի տուրքերու ճիւղին տնօրէնը՝ Պ. Պ. Լիսաբէյէվ պաշտօնակից եղած է դրոշմաթուղթերու մեծ զեղծումին համար, ինչպէս երէկ ծանուցինք։

ՌՈՒՍ կառավարութիւնը քարանթի նա սահմանեց Իզմիրի ժամանումներուն դէմ։

ԹԱՆԹԱՑԻ մէջ (Եգիպտոս) չորեքշաբթի օրը ժանտախտ երեք դէպքեր պատահեր են, որոնց մէկը մահացաւ։

ԱԼԻ ՖԷՐՈՒԽ Պէյ, Պուլկարիոյ նորընծաթ կայս. գործակիրը, որ Նէֆիպ Մէլէմէտ էֆ.ի յաջորդեց, առաջի օրը կայս. պալատ երթալով շնորհակալութիւն մատոյց։ Յետոյ Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՀԵԼԵՆԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ.— Աթէնքի լրագիրները կ'ըսեն թէ Կ. Պոլսոյ հելլենական դեսպան Մավրոկորդաթօ իշխանը Աթէնք պիտի հրաւիրուի՝ արտաքին գործոց նախարարի պաշտօնը վարելու համար։ Արտաքին գործոց նախկին նախարար Պ. Ռոմանոս ալ դեսպանական պաշտօնի մը պիտի կոչուի։

ՄԱՐԱՇԻ կառավարչին պաշտօնը փոխանորդաբար պիտի վարէ Քէլէսի գայմագամ Բէկիա պէյ։

ՎԻԵՆՆԱՑԻ պուլկարական գործակատար կարգուեցաւ տոքթ. Բոմանով փոխանակ տոքթ. Սըրմաճիէվի որ հրաժարած է։

ՍՈՖԻԱՅԻ լրագիրները կ'ըսեն թէ նախկին նախարար Պ. Վէլիչքով Կ. Պոլսոյ պուլկարական գործակատար պիտի կարգուի, փոխանակ Պ. Կէլչովի։

—Պուլկարիոյ վիճակագրութեանց դիւանը հրատարակեց 1901ի առաջին տասնըմէկ ամիսներուն ներքին առեւտրի ու արտաքին առեւտրի ցուցակը։ Ներքին առեւտրի գումարն է 64,719,290 ֆր. մինչդեռ անցեալ տարի եղած էր 41,694,010։ Արտաքին առեւտրի ներքին եղած են 74,806,593 ֆր. անցեալ տարի 48 028,833 ֆր., էին։

Մ. ՆԱՀԱՆԳԱՑ կառավարութիւնը մտադիր է նաւային կորդ մը անուանել Կ. Պոլսոյ ամերիկեան դեսպանատան համար։ Արար պաշտօնը պիտի ըլլայ Արեւելքի մէջ միշտ տեղեկութիւններ հաղորդել ամերիկեան նաւագործարաններու շարդարմանը վրայ։

ԳԱՐԱՖԷՕՒԻ ԿԱՄՈՒՐՋԸ.— Ծովային նախարար Հասան փաշա կայս. պալատ մատոյց Դարաքէօյի կամուրջին վերաշինութեան յատակագիծը։

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ հանգամանքներ թոշակի անուսկին վարչութիւնը ստանձնէ յոդուած բաղկացած կանոնագիր մը պատրաստեց՝ թոշակներու վճարումը և սընտուկին հասոյթներուն գանձումը կանոնաւորապէս կատարելու համար։ Այդ կանոնագիրը Բ. Դրան մատուցուելով յանձնուեցաւ նախարարաց Խորհուրդին։

ՕՍՄ. ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒՄ մէջ չերամաբուծութիւնը, պտղաբերութիւնը և նոր դրութեամբ երկրագործութիւնը աւելի զարգացնելու համար ձեռնհաս պաշտօնեաներ հարկ եղած միջոցները ձեռք առաւ։ Այդ նպատակին համար հմուտ անձեր պիտի զրկուին գաւառները՝ նոր դրութիւնները ուսուցանելու համար ժողովուրդին։ Երկու հարիւր հազար չափ թթենիի տունկեր պիտի մշակուին՝ ժողովուրդին բաշխուելու համար։

ԿԱԼՈՒԱԾԱՏՈՒՐԲԵՐը.— Նախարարաց Խորհուրդը նկատելով որ կալուածատուրք գանձելու նպատակով կալուածներու համար որոշուած արժէքները չատ անգամ բաղդներու պատճառ կ'ըլլան, և նկատելով որ ասոնց բարեփոխման համար երբ դիմում ըլլայ սահմանուած արժէքին հալուով, նախ տուրքերը կը գանձուին և յետոյ հարկ եղած գործողութիւնները կը կատարուին, որով կալուածի տէրերը կը ընասուին, որոնց կալուածներու արժէքը սահմանելու մասին կանոնագիր մը պատրաստել։ Այդ որոշումը հաղորդուեցաւ զեռական Խորհուրդին որ հարկ դատեց նախ գիտնալ թէ գաւառներու մէջ կալուածներու արժէքները սահմանողները վճարուած պաշտօնեաներ են և երդում կը կատարեն։ Կ. Պոլսոյ մէջ այդ գործառումը մասնաւոր պաշտօնեաներ կը կատարեն։

ՀՌՈՄի օսմ. դեսպանատան զինուորական երկրորդ կցորդ կարգուեցաւ Բ. զօրաբանակին հրամանատար Արիֆ փաշայի որդին կայս. Քիկնատահ Ֆարիզ պէյ և եղբայրը՝ Իսմէթ պէյ ալ օգնական։

ՍԵՍ ԿՂՋԻի յունական Այլինքոյլի վանքին վերաշինութեանը համար արտօնութիւն չնորհուեցաւ։

ԱԻԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Էրզրումի կուսակալութիւնը ծանոյց ներքին գործոց նախարարութեան թէ Թանուշլուզ Տէրվիշ անուն նշանաւոր աւազակը, որ նահանգին կեդրոնին մէջ և Խուսուի ու Դերջանի կողմերը կ'ասպատակէր, անձնատուր եղեր է։

ՎՈԼՈՑԻ մէջ Սթոեան անուն Պուլկար մը ձերբակալուեր է, վասն զի Մանասնոպոլի հելլենական հիւպատոսը տեղեկագրած էր թէ այդ անձը յոյն քահանայ մը սպաննած է։ Պուլկար քահանայն ալ հակազութեան ատակ առնուեր է, վասն զի ուշագրաւ յայտարարութիւններ ըրած է։

ԳԱՍՐԳԻՒԼԻ ոստիկանութեան գործակալ Իսմայիլ էֆ.ի ասպհանը առաջին գումիկբերութեան բարձրացաւ։

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ չինութեանց նախարարութիւնը գրեց Մուսանիա Պրուսայի երկաթուղիի Ընկերութեան՝ փութով զրկելու ֆլամարները որոնք գոյացած են Մուսանիայի նաւամատոյցին տարբերէն տարբերութեան սահմանուած բաժինէն՝ որ է իւրաքանչիւր մարդու և գոյքի համար հինգ փարա։ Ընկերութիւնը եթէ անասնոյ ֆլամաւոր պաշտօնեայ մը պիտի ղրկուի հոն, հասոյթներէն գանձելու համար նոյն նախարարութեան առնելիքը։

ԽԱՐԲԵՐԻ նահանգին մարդահամարի տեսուչ Իսմայիլ Հաղգը էֆ. կ'ըսէ Սապահ, դատաստանի ենթարկուեր է, վասն զի ղեղծումներ գործած եւ դիրքերը քարթուած թէղեթներ տուած է։

ՑՈՐԵՆԻ գիւղը քիչ մը բարձրացաւ կ. Պոլսոյ հրապարակին վրայ, վասն զի Անատոլուի այնքան չատ ցորեն չի գար այս միջոցիս։ Էսկիշէհիրի ցորենը, սպիտակը, կ'արժէ 9 ղուշ ղրշ. կիլուն ցորենին գինն է օխան 33-34 փարա։ Երէկ Անատոլուի կ. Պոլիս բերուեցան վեց վագոն՝ այսինքն 3000 քիլէ ցորեն, բայց տեղական պէտքերուն տարուեցան են, որովհետեւ նորէն քիչ մը պիտի բարձրանան։

ՈՐՍՈՐԴՈՒԹԻՒՆ.— Սպանիոյ դեսպանը, Պատոն որ Վանտէօվր և ուրիշներ, այսօր, Պէյօղլ գացին, լրագիրները որսորդութիւն կատարելու համար։

ՍԿԻՒՏԱՐԻ մէջ, երէկ, ձերբակալուեցաւ Աստրաշարի Ալի Խուրշիտ անուն մարդ մը, որ Աստրաշարի կղզիները ուղղակութիւն ըրած տանն ձերբակալելուով Իշպիտ բանը տարուած, սակայն անկէ փախչելով Կ. Պոլիս եկած էր։

ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐ.—Վարնայէն, երէկ, Կ. Պոլիս ժամանեցին տասերեք իսլամ գաղթականներ։

—Բարայրի Աւագերեց Տ. Ե. Մկրտիչ Հօր մէջտեղ Ս. Պատրիարքին յանձնելուած է 4էս օսմ. ոսկի, որ նուիրուած է Արարատեան էֆ. Մկրտիչի երկու փոքրիկ մանուկներէն, իբրեւ իրենց նուէրը տարեցուկի առթիւ։

—Ռիֆաթէոս էֆ. Պէրպէրեան իր քառանքհինգամեայ յոբելեանին իբրեւ յիշատակ կարգադրեցաւ Ս. Պատրիարքարանի գրադարանին համար գրաստարակած է «Դասախօսական մը խօսքերը» անունով ճառերու հաւաքածոյ մը, Վիէննայի Մխիթարեանց տպարանէն, որոնք մեծագոյն մասամբ տպուած են Թրքահայ մամուլին մէջ (1886-1901)։ Այդ գիրքը նուիրուած է Ս. Պատրիարքին՝ մասնաւոր ձօնով մը՝ իբրեւ նախագահ Պէրպէրեան վարժարանի յոբելեանի մասնախմբին։ Գրքին կցուած է նաեւ Ս. Պատրիարքին նամակը ուղղուած Ռիֆէոս էֆ. Պէրպէրեանին։

—Պէրպէրեան վարժարանի քառանքհինգամեակին առթիւ, Պէրպէրեան էֆ. 30 ոսկիի նպաստ մը յատկացուցած էր Վանայ Երամեան որբանոցին։ Այդ հասատարեան տնօրէն Համբարձում էֆ. Երամեան համար մը գրելով Պէրպէրեան էֆ.ն, կը յայտնէ թէ այդ նուիրատուութեան պիտի նայուի Ազգային Թատրոնի խաղերէն։ Հրամանատար Ս. Ուրիկեան, Ընկերակցութեամբ ուրիշ վարդապետի մը, նոյն միջոցին շնորհակալական այցելութեան եկեր է։ Ներքսէս վարդապետ բանախօսութիւն մը ըրեր է, դպրոցին և եկեղեցիին զարգացման պէտքը չեշտելով։

—Էչմիածինէն գէտեն մեզ յունուար 9 թուով։

Մի չգէս արդէն գրուեցաւ, տեղիս Առաջնորդական ընտրութիւնը կատարուեցաւ նախորդ տարի 16ին։ Գուսանները և տեղս ներկայ գտնուող 19 ժ ղովականներ գումարուեցան Տեղապահ Տ. Պետրոս Ծ. Վարդապետ Ներկայացեալի նախագահութեան առակ։ Ժողովականներու զարմանքը մեծ եղաւ, երբ տեսան Տեղապահ հոգ հրաժարումը Առաջնորդական ընտրելիութենէ։ Տեղապահ հայրը մէջ բերելով իր խանգարուած առողջութիւնը և տարուան ընթացքին մէջ ասոր համար քանիցս բացակայել սիրելու

ՄՈՒՉՈՒԱԼ ԼԱՅՖ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. ՆԻՒ-ԵՈՐՔԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1843ԻՆ

Պահեստի գումար ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ 687 ՄԻԼԻՈՆ ֆրանք

Ապահովագրական ամէն կարելի դրութիւնները կը գործադրէ. խառն ապահովագրութիւն, ամբողջ կեանք, զուտակաց դրամագլուխ, ցմահ եկամուտ, եւայլն

Մուչուալ Լայֆի սակագինը և ապահովագրութեան զանազան դրութիւնները չուսումնասիրած մի ապահովագրուրուիք.—Առատաձեռն պայմաններ, վճարմանց դիւրութիւնք։ Տեղեկութեանց համար դիմել առ Պ. Ֆ. ՀԷՌ, ընդհանուր գործակալ, Ինաեէթ խան, Վոյվոտա փողոց, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։

579

BULGARIA

ՊՈՒԼԳԱՐԻԱ

ՊՈՒԼԳԱՐԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԱՒԱՋԻՆ ԸՆԿ.

Հաստատուած Ռուսիոյ

Դրամագլուխ եւ պահեստի գումար՝
6,000,000 Ֆրանք

Ապահովագրութիւն կարասիներու, կալուածներու, ապրանքներու եւայլն, Կ. Պոլսոյ և գաւառներուն մէջ, ապա պայմաններով և նպաստաւոր սակագիններով։

Մասնաւոր ապահովագրութիւն Շաղապանների և ճարտարարգործներու համար։

Կեանքի և տղոց համար դրամագլուխ պատրաստելու ապահովագրութիւն։

Վնասուց անմիջական ու առատաձեռն հատուցում։

Ընդհանուր գործակալութիւն, Կ. Պոլիս, Վոյվոտա փողոց, Գալաթիան խան։

Լիազօր վարիչ Ընդհ. Գործակալ
Տ. Ս. ՄԱՆՈՒԿՅԱՆ Ժ. Պ. ՔԱԶԱՐԼԻԹՕ

Ընկերութեան դրամատունը Գրէպի Լէօնէ

Կաթիլներու մէջ ամփոփուած

ՊՐԱՎԷԻ ԵՐԿԱԹ

FER BRAVAIS

Ամենէն ազդեցիկ դեղն է

Անարիւնութիւնը, դեղնութիւնն ու տժգունութիւնը բուժելու։ Ոչ անախորժ համ ունի եւ ոչ ալ հոտ. այխարհի բոլոր բժիշկները կը յանձնարարեն Ֆէր Պրավէն։

Պնդութիւն չի տար։ Ակռաները չի սեւցներ։ Կարճ ժամանակի մէջ կուտայ Առողջութիւն, Կայտառութիւն, Ոյժ եւ Գեղեցկութիւն։ Կեղծերէն զգուշանալ։ Կը ծախուի թէ կաթիլի եւ թէ դեղահատի ձեւով ամէն դեղարաններու, մթերանոցներու մէջ։

Մթերանոց, թիւ 130, Լաֆաեէթ փողոց, Բարիզ։

ԹՒ ԿՐԷՇԱՄ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿ. Ի ԼՈՆՏՈՆ

Ընկերութեան գրամատունը 31 դեկտ. 1898ին

162, 924, 140 fmr.օն

Ֆոյլեան եկամուտ, ապահովագրեալներ և լրա՝ 31 դեկտեմբեր 1898ին

29, 765, 473 fmr.օն

Ընկերութեան հաստատութեան թուականէն՝ այսինքն 1848է ի վեր, ապահովագրեալներու եղած վճարմունք, կենսառու թոշակ, եւն.

362, 858, 507 fmr.օն

1898 տարուան մէջ ընկերութիւնը 6619 բոլիսներ տուած է որոնք 58,680,000 քառակուսի դրամագլուխ մը կը ներկայացնեն։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել ընդհանուր գործակալներուն՝ Գ. Գ. ԷՏՈՒԷՐՍ ԵՒ ՈՐԴԻ, Գալաթա, Մէյլանէթի խան։

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Յ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ եւ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄԱՆԱՐՈՑԺՔ

396 ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԷ 396

(Եանցի գարեջրատան վերի յարկը, ձիերդ Զրպուրեանց դէմը)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենատարբեր չուտ վերանորոգումներ մէկ անգամէն կը լրացնեն։ Գաւով դիմելու եւ քանանուած մեռագրանոցում զրամեան։

Նորահնար եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր և գիտնական արհեստակրեն գործեր կը պատրաստեն, յար և նման բնական, դիմի ձեւաւորութիւն, ցանցարիկ, ծամուղութիւն եւ ապա տարատեսակ ներկերով։

Բնութիւն հրանալի գործեր կատարելագործ կը բաժանեն ինչպես նաեւ թանկագին գործերու և ամենատարբերագործներ, ապրանքներ։ Միայն ստանց գնի տարբերութիւն։

Ք. Գ. Ջեմանեանց կիրակի օրերն ալ (միայն եթե ոչ) բնակիչ նոր ... ալ (միայն եթե գիշեր) հիւանդ կրնանին։

Ծանօթ.—Գալաթայ կողմի մասնաճիւղը ՋԷՆԻՆԻՆ։

197

LE PHENIX AUTRICHIEN

ՖԷՆԻՔՍ ՕԹՐԻՇԻԷՆ

Հիմնուած 1860ին Վիէննայի մէջ

ԿԱՑՈՒ. ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀԵԱԼ ԸՆԴՀ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ	ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ
Դրամագլուխ եւ պահեստի գումար	Դրամագլուխ եւ պահեստի գումար
Մինչեւ 1898 դեկտ. 31, 31,008,000 ֆր.	Մինչեւ 1898 դեկտ. 31, 17,000,000 ֆր.

Այս Ընկերութիւնը լաւագոյն պայմաններով կ'ապահովագրէ ամէն տեսակ շէնք-կարասիք եւ ապրանք Ն. և ածեր, թէ Պոլսոյ և թէ գաւառներուն մէջ։ Ընկերութեան դրամատունն է Քրէտի Լիոնէ։ Գրասենեակ, Պոլիս. Հաճօրլօ խան, թիւ 53—56.

745

Լիազօր ներկայացուցիչ
Գ. ՖԷՐԱՏԵԱՆ

ՋԵՐՄԱՄԻԶՈՒԹԵԱՆ

ԱՄԷՆԷՆ ԱԶԴՒՒ ԴԱՐՄԱՆԸ

Երիտասարդական զգեղչութիւններէ առաջ եկած ջերմամիզութիւնն ու ամէն կարգի հոսումները նոր անխնամ ձգուելով չի դարմանուին, սոսկալի հետեւութիւններ կ'ունենան և մինչեւ իսկ որդեծնութենէն կը զրկեն զմարդ։ Թէ նոր սկսած և թէ հինցած ջերմամիզութիւնն անվնաս կերպով ու հիմնապէս բուժելու համար ՍԱՆԹԱԼ ՍԱԼՕԼԷ ԷՄՄԻՐ անուամբ դեղ մը հնարուած է որ բնաւ ստամոքսը չխանգարելով կարճ ժամանակի մէջ կատարելապէս կ'անհետացնէ հիւանդութիւնը, առանց հետք մը ձգելու։

Ջերմամիզութեան համար թէեւ չատ մը դեղեր կան, բայց անոնք ստամոքսը խանգարելէ և միզանցքն ու ամորձքները ուռեցնելէ և հիւանդն յուսահատեցնելէ ուրիշ բանի չեն ծառայեր. մինչդեռ ՍԱՆԹԱԼ ՍԱԼՕԼԷ ԷՄՄԻՐ բոլորովին զերծ է այս անտեղութիւններէն։ Հետեւաբար անոնք որ այս կարգի ծանուկ հիւանդութեանց ենթակայ են ու չեն փութար այս գիտական մեթոդով պատրաստուած դեղը գնել, պարզապէս ժամանակն իրենց առողջութիւնը։

Սանթալ Սալօլէ Էմմիրին կը ծախուի մայրաքաղաքիս և գաւառներու մեծ դեղարաններն ու դեղի մթերանոցներու։ Զգուշացէք անուններու ն